

Minőség-ellenőrzés oktatás 2024

Mádi-Szabó Zoltán

Minőségellenőrzési Bizottság elnöke

2024. szeptember 4.

Könyvvizsgálat tervezése – a tervezés célja

A könyvvizsgálat célja, hogy a könyvvizsgálói jelentés kiadásához elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezzünk, azaz ***minden jelentős könyvvizsgálói állítást*** lefedjünk – a pénzügyi kimutatások megbízható és valós képet adnak.

A könyvvizsgálónak kockázatfelmérési eljárásokat kell kialakítania és végrehajtania, hogy olyan könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzен, amely megfelelő alapot nyújt: (a) az akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állításnak a pénzügyi kimutatások és az állítások szintjén fennálló kockázatainak azonosításához és felméréséhez, valamint (b) a további könyvvizsgálati eljárások kialakításához a 330. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standarddal összhangban.

Könyvvizsgálat tervezése – kockázat felmérés

Nem általánosságban kerül megfogalmazásra a lényeges hibás állítás kockázata, hanem a pénzügyi kimutatások állításai szintjén. A pénzügyi kimutatások szintjén fennálló kockázatoknak azokat kockázatokat tekintjük, amelyek a pénzügyi kimutatások egészére átfogóan vonatkoznak és potenciálisan sok állítást érintenek pl. a vállalkozás folytatásának elve érvényesülésével kapcsolatos kockázat, vagy a kontrollok vezetés általi felülírásának kockázata). Ezeket a kockázatokat továbbra is a beszámoló egészére vizsgáljuk, azonban a Standard a beszámoló állítások - korábbi tananyagokban megjelenő fogalom szerint SZÜK (Számleegyenlegek – mérleg tételek, Üzletcsoportok – eredménykimutatás tételek, Közzétételek – kiegészítő melléklet tételek) - szintjére allokálható lényeges hibás állítás kockázatát strukturáltan állításokhoz köti és két komponensre bontja, az eredendő kockázatra és az ellenőrzési kockázatra.

Könyvvizsgálat tervezése – eredendő kockázat

Az eredendő kockázat egy üzletcsoportra, számlaegyenlegre vagy közzétételre vonatkozó állítás hibás állításra való fogékonysága, amely hibás állítás lényeges lehet akár önmagában, akár egyéb hibás állításokkal együttesen, bármely kapcsolódó kontroll mérlegelése előtt. Egy állítás hibás állításra való fogékonyságánál figyelembe kell venni mennyiségi és minőségi szempontokat, ezen belül az állítás számszaki méretét, illetve annak komplexitását, szokatlanságát, számviteli becsléssel, esetleg csalással történő érintettségét (ezek azonosítását szolgálják az elemző eljárások). A magas eredendő kockázatú állításokat nevezzük lényeges állításoknak, ezek tartalmazhatnak lényeges hibás állításokat.

Könyvvizsgálat tervezése – ellenőrzési kockázat

Az ellenőrzési kockázat az a kockázat, hogy a gazdálkodó egység belső kontroll rendszere nem fog időben megelőzni vagy feltárni és helyesbíteni egy olyan hibás állítást, amely egy ügyletcsoportha, számlaegyenlegre vagy közzétételre vonatkozó állításban felmerülhetett, és amely lényeges lehetett akár önmagában, akár egyéb hibás állításokkal együttesen. A jelentős állításokhoz kapcsolódó kontroll környezetet akkor is szükséges felmérni, amennyiben a könyvvizsgáló nem kontroll alapú vizsgálati eljárást tervez, mert a jelentős hiányosságok az ellenőrzési rendszerben alapvetően emelik a kockázatot, melyre a könyvvizsgálónak eljárásokat kell terveznie. Kontroll alapú vizsgálati eljárás esetén a kontroll elméleti (pl. szabályzaton alapuló) kiépítettségén túl vizsgálni szükséges annak működési hatékonyságát is. Pl. készletek létezésének vizsgálata esetén nem elég a leltározási szabályzat felülvizsgálata, de meg kell figyelni, hogy a leltározás a szabályzatnak megfelelően történik-e, illetve próba számlálással ellenőrizni szükséges, hogy a már megszámlolt tételek pontosak-e; az entitás háromirányú egyezést hajt végre a vevői megrendelés, a termék/szolgáltatás leszállításának bizonyítéka és a számla között, mielőtt rögzítené az értékesítéseket a főkönyvben.

Könyvvizsgálat tervezése–elegendő megfelelő bizonyíték

Az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzéséhez szükséges specifikus könyvvizsgálati eljárások jellegének, ütemezésének és terjedelmének meghatározásához az állítások szintjén, annak figyelembevételével, hogy mekkora az eredendő kockázat és az ellenőrzési kockázat. Fontos megjegyezni, hogy a kockázatfelmérés dinamikus folyamat, egészen a könyvvizsgálói jelentés kibocsátásig tart, a könyvvizsgálati munka során tapasztaltak befolyásolják, vagyis amennyiben, valamely tervezett eljárásunk nem vezet eredményre (pl. vevők nem küldik vissza az egyenlegközlő levelet), más eljárást kell terveznünk (pl. fordulónap után pénzbefolyás vizsgálatát), vagy ha hibát találunk, alapvetően át kell gondolni, hogy a hiba emeli-e valamely állítás kockázatát és ennek megfelelően módosítani szükséges-e az eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét.

Tervezés-kockázat becslés – informatika

Felmérte-e a pénzügyi kimutatások egészére, valamint a jelentős ügyletsoportokra, számlaegyenlegekre és közzétételre a lényeges hibás állás eredendő kockázatát, valamint a **releváns üzleti és informatikai kontrollok kiépítettségét hatékonyságát**, mint ellenőrzési kockázatot. Ennek megfelelően került meghatározásra a könyvvizsgálati eljárások jellege, ütemezése és terjedelme.

Általános informatikai (IT-) kontrollok – A gazdálkodó egységnek az IT-környezet folyamatos megfelelő működését támogató IT-folyamatai feletti kontrollok, beleértve az információfeldolgozási kontrollok folyamatos hatékony működését és az információk integritását (vagyis az információk teljességét, pontosságát és érvényességét) a gazdálkodó egység információs rendszerében. **A kockázatot kell felmérni és ha van kockázat, akkor arra választ kell adni: Pl. rendszer hozzáférés (jogosultságok, jelszavak, vírusvédelem, fizikai védelem), program módosítások (ha volt: adatmigráció) vizsgálata.**

Információfeldolgozási kontrollok – Információknak a gazdálkodó egység információs rendszerében lévő IT-alkalmazásokban vagy manuális információs folyamatokban való feldolgozására vonatkozó kontrollok, amelyek közvetlenül az információk integritásával (vagyis az ügyletek és egyéb információk teljességével, pontosságával és érvényességével) kapcsolatos kockázatokat kezelnek. **Pl. automatikus futások, interfészek vizsgálata ha releváns.**

Nem kötelező IT szakértőt bevonni, a munkát vizsgáljuk.

Tervezés-kockázat becslés – azonosított kockázatok

Az azonosított kockázatoknak megfelelően határozták-e meg a könyvvizsgálati tervben, munkaprogramban az ügyfélre vonatkozó könyvvizsgálati eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét? **Vizsgálták-e a kulcsfontosságú és jelentős könyvvizsgálói figyelmet igénylő kérdések felmerülését az ügyfélnél?**

Külső – társaság által nem befolyásolható kockázatok (hogyan tud alkalmazkodni)

Pl: jogi, piaci környezet változása, infláció, COVID (pl. irodaház értékelése, vállalkozás folytatásának elve).

Belső – társaság által befolyásolható kockázatok

Pl: technológia (vörös meteor), finanszírozás, vevő-szállító függőség, vállalati struktúra, vállalati kultúra (pl. készletek értékelése, csalás kockázata)

Tervezés-kockázat becslés – beszámoló szintű

Kockázat forrása	Következmény	Eredendő kockázat felmérése			
Üzleti kockázat					
		Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becslés szintje Standard, fokozott, jelentős	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Tevékenység folytatásának elve	A társaság működése stabil, a 3 éves üzleti tervében a feltételezések megalapozottak, a tevékenység folytatása elve nem sérül.				
pénzügyi kockázat: nincs ellenőrizve az ügyfelek fizetőképessége, nincs cash flow tervezés	Előfordulhat folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok keletkezhetnek.	A	A	Standard	NEM
IT környezet és az IT rendszer gyengesége	A pénzügy- számvitel területén, a kapott információ szerint, a munkatársak ismerik egymás jelszavait, ezért nem lehet kizárni a jogosulatlan hozzáférést az adatokhoz. Emiatt lehetséges nem engedélyezett vagy nem létező ügyletek rögzítése.	A	K	Standard	NEM

Kockázat forrása	Következmény	Eredendő kockázat felmérése			
Csalási kockázat					
		Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becslés szintje Standard, fokozott, jelentős	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Kontrollok vezetés általi felülírása (1)	Jogosulatlan naplótételek kerülhetnek rögzítésre vagy előfordulhat a pénzügyi kimutatások manipulálása.	A	M	Jelentős	IGEN
Bevételek megjelenítése (2)	Bevételek előrehozása, fiktív bevételek rögzítése	A	M	Jelentős	IGEN
Jogosulatlan hozzáférés az adatokhoz a pénzügy-számviteli területen	Előfordulhat nem engedélyezett adatbevitel, vagy a könyvelési adatok manipulálása.	A	K	Standard	NEM

Példák – kockázati faktorok

Beszámoló sor	Jelentős egyenleg	Jelentős változás	Környezeti hatások	Előző évben jelentős hiba	Nagy a becslés szerepe	Komplex, szokatlan tételek	Nagy a hibára való fogékonyság
MÉRLEG							
Immateriális javak	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem
Tárgyi eszközök	igen	igen	igen	nem	igen	nem	nem
Befektetett pü-i eszközök	igen	igen	igen	nem	nem	nem	nem
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK							
Készletek	igen	igen	igen	nem	igen	nem	igen
Követelések - vevők	igen	igen	igen	nem	igen	nem	nem
Követelések - egyéb	igen	igen	nem	nem	nem	nem	nem
Értékpapírok	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem
Pénzeszközök	igen	igen	nem	nem	nem	nem	nem
FORGÓESZKÖZÖK							
Aktív időbeli elhatárolások	igen	igen	nem	nem	nem	nem	nem
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN							

Tervezés-kockázat becslés – állításonként

Azonosították-e , hogy milyen - az ügyfél sajátosságait figyelembe vevő - lényeges állítások: számlaegyenlegek, ügyletcsoporthoz és közzeendő információk (együtt: „SZÜK”) várhatóak a beszámolóban? **Megtörtént-e a kockázatbecslés a beszámoló és a SZÜK tekintetében az állítások szintjén?** Kijelölték-e a jelentős kockázatúnak tekintett SZÜK körét? A kockázatbecslésre vonatkozóan levont következtetéseket a tervezési dokumentációban indokolták-e?

		Eredendő kockázat azonosított faktorai							
		PM 2X feletti egyenleg	Jelentős változás	Magas külső-belső kockázat	Előző évben jelentős hiba	Jelentős becslés, vagy kapcsolt tranzakció	IT kapcsolat	Csalás kockázata	Eredendő kockázat
Csalás kockázata, hogy a management felülírja a kontrollokat		nem	nem	igen	nem	nem	nem	igen	magas
Lényeges hibás állítás kockázata assertion-ok szerint									
Eredendő kockázat	Ellenőrzési kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	C Teljesség	E Létezés / Előfordulás	A Pontosság	V Értékelés	O Jogok és kötelezettségek	P Bemutatás	Cut-off Időszakok közötti felosztás
magas	alacsony	magas	alacsony	magas	magas	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony

Tervezés-kockázat becslés – állítás szintű

Mérleg/ eredménykimutatás/ Üzleti folyamat	Ügyletsorozat, számlaegyenleg, közzététel Főkönyvi kivonat megfelelő sorának hozzárendelése	Állítások	Releváns állítás	Kockázat leírása	Csalási kockázat, ami lényeges, hibás állításhoz vezet?	Valószínűség A/K/M	Nagyságrend A/K/M	Jelentős kockázat? Igen/nem	Eredendő kockázat Standard Fokozott Jelentős
Értékesítés nettó árbevétele	Alaptevékenység bevétele	Létezés/előfordulá s/ jogok és kötelmek	Igen	Olyan ügylet rögzítése, amely nem valósult meg.	Igen	A	M	Igen	Jelentős
		Teljesség	Igen	A kiszállított áru lehet, hogy nem került kiszámlázásra, és így bevétel nem került rögzítésre.	Nem	A	A	Nem	Standard
		Pontosság/értéke lés	Igen	A tranzakció nem a megfelelő összegben került rögzítésre.	Nem	A	A	Nem	Standard
		Elhatárolás (cut- off)	Igen	A bevétel nem a teljesítés időpontjának megfelelő időpontban került rögzítésre, hibából, vagy szándékosan.	Igen	A	M	Igen	Jelentős
		Besorolás/bemut	Nem						

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

Ügyletcsoportokkal kapcsolatos állítások:

- Előfordulás (a rögzített ügyletek előfordultak és a gazdálkodóhoz kapcsolódnak)
- Teljesség (minden rögzítendő ügylet)
- Pontosság (az adatoknak megfelelően)
- Időszakok közötti elhatárolás (cut off)
- Besorolás (megfelelő számlákon)

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

Az időszak végi számlaegyenlegekkel kapcsolatos állítások

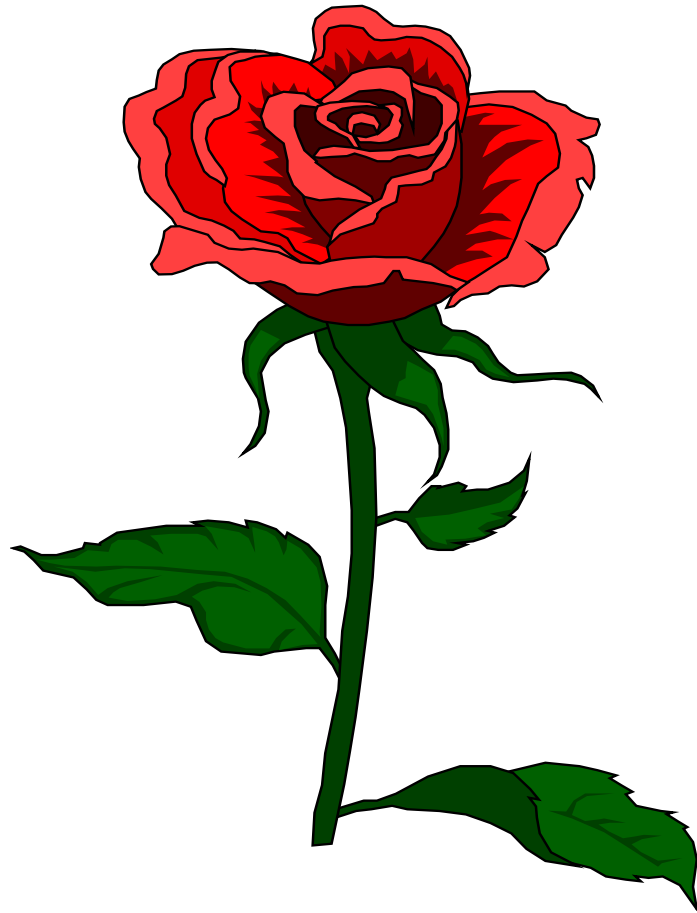
- Létezés (eszközök, kötelezettségek léteznek-e)
- Jogok és kötelezettségek (a gazdálkodóé-e)
- Teljesség (mindent rögzítettek)
- Értékelés és felosztás (helyes értéken van bemutatva)

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

A bemutatással és közzététellel kapcsolatos állítások

- Előfordulás, valamint jogok és kötelezettségek
- Teljesség (minden közzététel)
- Besorolás és érthetőség
- Pontosság és értékelés

Köszönöm szépen a figyelmet!